mėgėjų teatras

Leidžiamas nuo 1997 m. gruodžio mėn. *Išeina kartą per ketvirtį. 2015 m. Nr. 3 (71)* *ISSN 1392-3803*

32-asis pasaulinis AITA/IATA kongresas ir teatrų festivalis Belgijoje

DANUTĖ VAIGAUSKAITĖ,

LMTS VICEPREZIDENTĖ TARPTAUTINIAMS RYŠIAMS

2015 m. liepos 7–12 d. Belgijoje Ypreso ir Westoutero miestuose vyko pasaulinis AITA/IATA kongresas bei mėgėjų teatrų festivalis. Tiek kongresas, tiek festivalis savo turiniu ir forma neabejotinai taps istoriniais AITA/IATA renginiais. Kongresas liks įsimintinas tuo, kad darbo grupė pateikė devynis pasaulinės asociacijos pertvarkymo pasiūlymus, kuriuos visi nariai turi apsvarstyti ir po dvejų metų Monake vyksiančiame pasauliniame AITA/IATA kongrese balsavimu priimti naujoves arba jas atmesti. O festivalis ypatingas tuo, kad jame per penkias dienas buvo parodyti 25 tarptautiniai ir 40 vietinių teatrų spektaklių su gausybe papildomų lauko vaidinimų, koncertų ir kitų atrakcijų. Smulkiau apie šiuos du momentus.

1952 metais įsteigta Tarptautinė mėgėjų teatrų asociacija AITA/IATA šiandien sudaryta iš penkių pasaulio regionų: Azijos, Centrinės Europos, Lotynų kultūros, Šiaurės Amerikos ir Šiaurės Europos mėgėjų teatro aljansų. Nykstant pasaulio kultūrų ir komunikacijos sienoms naudojantis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, AITA/IATA vis labiau tampa senovine, gana sustabarėjusia ir nelanksčia organizacine struktūra, uždara plėtimuisi ir pokyčiams. Siekiant organizacijos atsinaujinimo kunkuliuojančiame šiandienos pasaulyje, AITA/IATA Taryba sudarė iniciatyvinę grupę ištirti esamą padėtį ir pateikti atsinaujinimo pasiūlymus. Tai ir buvo padaryta Belgijos kongrese. Darbo grupė, vadovaujama belgo Dirko de Corte, kongresui pateikė devynis pasiūlymus, kuriuos atskirose grupėse aptarė visi kongreso dalyviai.

1. Kongresas turi būti skirstomas į Generalinę asamblėją ir Atvirąjį forumą, kuriame galėtų laisvai pasisakyti visi norintieji.

2. Asocijuotiems nariams turi būti suteikiama visateisė narystė su balsavimo teise.

3. Tarptautiniai festivaliai, kaip ir kitos institucijos, suinteresuotos mėgėjų teatrų veikla, gali tapti asocijuotais nariais su balsavimo teise.

4. Balsavimo teisė Generalinėje asamblėjoje turi būti vienoda visiems nariams: vienas balsas kiekvienam nariui.

5. AITA/IATA atsisako trijų kalbų sekretoriatų. Bendravimas oficialiomis AITA/IATA kalbomis pereina Tarybos atsakomybėn.

6. Dabartinė trilypė valdymo struktūra (Generalinė asamblėja–Taryba–Vykdomoji taryba) keičiama į dvilypę struktūrą (Generalinė asamblėja–Taryba).

7. Tarybos narių skaičius nuo 15 sumažinamas iki 9.

8.Generalinė asamblėja išrenka devynis Tarybos narius, iš kurių:

a) GA toliau renka prezidentą, o Taryba iš savo narių renka sekretorių ir iždininką;

b) Taryba iš savo narių renka prezidentą, sekretorių ir iždininką

9. Prezidentas pradeda eiti pareigas iš karto jį išrinkus, bet ne po dvejų metų.

Šie pasiūlymai bus toliau svarstomi visuose AITA/IATA regionuose, Nacionaliniuose centruose ir kt., o po dvejų metų Monako kongrese bus balsuojama už jų priėmimą ar atmetimą.

Be šių atsinaujinimo pasiūlymų, kongrese buvusioji AITA/IATA prezidentė suomė Merja Laaksovirta baigė savo tarnystę organizacijai ir gražiai su visais atsisveikino, linkėdama geriausios sėkmės. Prezidento pareigas pradėjo eiti Belgijos atstovas Robas van Genechtenas, o viceprezidento – JAV atstovas iš Teksaso Timas Jebsenas.

Japonijos ir Kanados atstovai pristatė du pasaulinius vaikų teatrų festivalius, vyksiančius šiose šalyse Tojamoje ir Stratforde kitų metų vasarą. Visi vaikų teatrai turi siųsti paraiškas dalyvauti festivalyje šių metų rudenį. Daugiau informacijos: www.aitaiata.org

Didžiausia Belgijos kongreso naujiena ir džiugi žinia visiems asociacijos nariams yra ta, kad AITA/IATA metinis nario mokestis sumažinamas nuo 625 eurų iki 350 eurų.

Pasaulinio kongreso metu visada vyksta ir AITA/IATA regionų Generalinės asamblėjos. Liepos 8 d. vyko Šiaurės Europos mėgėjų teatro aljanso (NEATA) asamblėja. Jos metu buvo perrinkta regiono vadovybė: prezidente toliau eiti pareigas perrinkta estė Kristiina Oomer, viceprezidentu išrinktas Farerų salų atstovas Hilmaras Joensenas, sekretoriatas perkeltas iš Danijos į Farerų salų Nacionalinį centrą. NEATA atstove AITA/IATA Taryboje išrinkta suomė Sofia Vigelius.

Pasaulinio festivalio ypatumai tokie, kad spektakliai buvo rodomi mažame miestelyje Westouteryje pačiose netikėčiausiose vietose. Kadangi miestelis neturi tradicinio teatro su gera scenine įranga, spektaklius žiūrėjome visur: sandėliuose, bažnyčioje, aikštėse, rugių laukuose ir t.t. Tai buvo didžiulis išbandymas ne tik žiūrovams, bet pirmiausia – aktoriams. Nepriklausomai nuo to, kad kai kurių spektaklių kostiumai – smokingai ar prašmatnios suknios, – aktoriai turėjo vartytis, judėti ar veikti dulkinuose sandėliuose ant patiestų juodų plėvelių, kurios nuo dulkių virsdavo purvinomis, o aktorių kostiumai – baltais. Žiūrovams teko sėdėti užsidengus burną, kad kuo mažiau dulkių patektų į kvėpavimo takus. Tokios netikėtos spektaklių rodymo aplinkybės tokioje išsivysčiusioje Vakarų šalyje kaip Belgija kėlė nuostabą ir kai kada nepasitenkinimą, nes galima buvo įžvelgti savotišką nepagarbą atvykusioms teatro trupėms ir jų darbui.

Kiekvienas kongreso dalyvis nemokamai galėjo pamatyti 10 spektaklių. Pirmiausia noriu pasidžiaugti Lietuvos atstovavimu Pasauliniame festivalyje. Vilniaus teatro trupė „Tango“ su spektakliu „Malena“ (choreografas ir režisierius Sigitas Repšys) maloniai stebino gausiai susirinkusius žiūrovus iš viso pasaulio gebėjimu profesionaliai įvaldyti tango šokio techniką ir per jį atskleisti jaudinančią meilės istoriją. Lietuviams pasisekė, nes jie spektaklius rodė apvalioje dengtoje scenoje palapinėje ir bažnyčioje, todėl išradingi ir prabangūs aktorių kostiumai, keičiami kiekvienoje spektaklio scenoje, liko nepaliesti dulkių...

Kitas įdomus ir aukšto meistriškumo spektaklis – Londono Redbridge‘o dramos centro vaidinimas „Kelionės“ (režisierius Michaelis Woodwoodas). Trys poros jaunų žmonių be žodžių, puikiai valdomo kūno kalba ir naudodami kėdes bei lagaminus, papasakojo įdomią, jaudinančią ir paveikią gyvenimo kelionę namo...

Įsimintiną įspūdį paliko Japonijos Okinavos tradicinio šokio teatras ir Singapūro jaunimo teatras su tradicine kinų opera. Išgryninti, tobuli rytietiški rankų ir kūno judesiai, aukštatoniai muzikavimo ir dainavimo garsai prikausto žiūrovų dėmesį ir nepaleidžia iki paskutinio momento.

Kaip visada, aukštą lygį demonstravo Venesuelos teatras, pristatydamas operą „Faustas“. Puikus operinio dainavimo ir aktorinio meistriškumo derinys teikė žiūrovams daug malonių įspūdžių.

Šmaikšti islandų opera apie Piramį ir Tisbę (Hugleikur teatras, režisierius Thorgeiras Trygvansonas) leido žiūrovui linksmai pasijuokti iš perdėtai nykių operos standartų, juokingų kostiumų, pasidžiaugti puikia aktorių vaidyba, geru muzikavimu.

Lenkų jaunimo trupė iš Goleniovo parodė etiudų improvizacinį vaidinimą „Laukimo kambarys“, kuriame buvo visko: ir kritika Putinui už dainininkių „Pussy Riot“ sodinimą į kalėjimą, ir nelaiminga meilė, ir beprasmiški konfliktai, ir t.t. Viską atpirko jaunystės entuziazmas, gyvas muzikavimas, betarpiškas bendravimas su publika.

Čekų, slovakų ir vengrų spektakliai šį kartą buvo gana prasti ir stebino organizatorių atrankos kriterijais, dėl kurių jie pateko į prestižinį pasaulinį teatrų festivalį.

Kalbant apie bendras pasaulines mėgėjų teatro tendencijas, galima akcentuoti ketvirtos sienos atsisakymą ir betarpišką bendravimą su žiūrovu. Spektakliuose daug gyvo muzikavimo, padedančio atskleisti temą, išryškinti aktorių vaidybą. Teatrai dažnai patys kuria dramaturgiją ir neša skaudamas temas. Daugumai pasaulio teatrų būdingas aukštas aktorių vaidybos meistriškumas.

Pabaigai noriu pasidalinti savo netikėtu atradimu apie belgus. Pas mus dažnai sakoma: „ramus, kaip belgas“. Ši frazė man visada keistai skambėjo, nes nesupratau, kokia jos esmė. Atvykusi į Belgiją ir pamačiusi, kokia įspūdingai tvirta ir amžina jos architektūra, pradedant gyvenamaisiais namais ir baigiant bažnyčiomis bei viešaisiais pastatais, suvokiau, kad belgai tikrai gali būti ramūs, nes yra saugūs už tvirtų savo mūrų sienų...

Šimtai šiltų apkabinimų

Kad išgyventume, mums būtini keturi, kad išliktume – aštuoni, o kad augtume – dvylika apsikabinimų per dieną.
(Virginia Satir)

REMIGIJA SADZEVIČIENĖ,

ALEKSANDRO STULGINSKIO UNIVERSITETO STUDENTŲ TEATRO „JOVARAS“ VADOVĖ

2015 m. rugsėjo 11–13 dienomis Kurasare mieste (Estija) iškilmingai plevėsavo trijų Baltijos šalių vėliavos, skelbdamos, kad tris dienas miesto teatre ir visame mieste šurmuliuos mėgėjų teatrų festivalio „Baltijos rampa“ dalyviai, teatro mėgėjai ir svečiai.

Kuresarė (Kuressaare – vyskupų pilis-tvirtovė) yra Saremos salos sostinė ir vienintelis miestas šioje didžiausioje Estijos saloje. Šventės rengėjai pasistengė, kad teatrų šventė sutaptų su miesto švente, kuri yra tradicinė ir nuo seno vadinama Maisto švente (šį renginį buvo įdomu stebėti, smagu jame dalyvauti ir labai skanu ragauti!).

Mėgėjų teatrų šventės „Baltijos rampa“ pradžios proga miesto pilies valdytojas, pasveikinęs visus šventės dalyvius, patrankos šūviu pagerbė ypatingąjį teatralų susibūrimą. Taip prasidėjo tradicinė penktoji mėgėjų teatrų šventė.

Visų šalių teatrai laikėsi gražaus susitarimo vaidinti kai-

myninių šalių dramaturgų kūrinius. Buvo deleguota po du kolektyvus iš kiekvienos šalies. Mūsų šaliai atstovavęs Anykščių kultūros centro teatras į sceną perkėlė vienos populiariausių šiuolaikinių Latvijos rašytojų Maros Zalitės pjesę „Margarita“ (rež. J. Buziliauskas).

Jonavos miesto teatras parodė šiuolaikinio estų dramaturgo, poeto, režisieriaus, dailininko Jaano Tatte kūrinį „Sankirta su pagrindiniu keliu, arba pasaka apie auksinę žuvelę“ (rež. Ž. Martinaitienė). Susitikime su šio linksmo kūrinio autoriumi sunku buvo patikėti, kad labai santūrus ir mažakalbis žmogus gali turėti tokį puikų humoro jausmą ir didelę įtaigą jį supančiai auditorijai.

Spektaklius atidžiai stebėjęs suomių aktorius, teatro ekspertas Taisto Oksanenas aptarimų metu pasidžiaugė visų mėgėjų teatrų pasirodymais, palepindamas kolektyvus ir komplimentais, ir, žinoma, viena kita pastaba bei pasiūlymu.

Lietuvių kolektyvai ir jų režisieriai iš Taisto Oksaneno lūpų išgirdo vien pagyrimus. Kai kalbėjo apie lietuvių spektaklius, jo akys spindėjo patirtu malonumu, o emocijos liejosi per kraštus. Jis buvo sužavėtas įdomiais ir nepaprastai skirtingais lietuvių režisierių darbais.

Latvijos režisierė teatro ekspertė Dacė Liepniecė išsamiai ir įdomiai apžvelgusi latvių dramaturgiją, nuoširdų ačiū tarė Anykščių teatro kolektyvui ir jų režisieriui J. Buziliauskui už gilų žvilgsnį į jų rašytojos poetinę dramą ir puikią scenos simbolių kalbą.

Jonaviečiams dėkojo Estijos mėgėjų teatrų asociacijos prezidentė Kristiina Oomer už puikų jų šalies dramaturgo Jaano Tatte pripažinimą ir populiarinimą. Šilti žodžiai liejosi lyg iš gausybės rago.

Estijos Tartu miesto „Vildės“ teatras pasirinko vaidinti šiuolaikinės lietuvių scenaristės, prozininkės ir dramaturgės Aistės Ptakauskės kūrinį „Skilimas“.

„Liepojos metalurgo“ teatras (Latvija) parodė lietuvių rašytojos Lauros Sintijos Černiauskaitės kūrinį „Pačiūžos“ („Liučė čiuožia“). Buvo įdomu ir naudinga pamatyti, kaip kitos tautos perskaito ir supranta šiuolaikinių lietuvių autorių kūrinius. Lietuvos mėgėjų teatrų asociacijos prezidentas J. Andriulevičius nuoširdžiai padėkojo kolegoms už įdėtą didelį darbą, statant mūsų dramaturgų kūrinius ir, žinoma, puikų rezultatą scenoje.

Trečiąją ir paskutinę šio renginio dieną prie apskrito stalo buvo pakviesti visų Baltijos šalių teatro poskyrių vadovai, teatrų sąjungos prezidentai, režisieriai, aktoriai... Trumpiau tariant, visi tie, kurie yra neabejingi mėgėjų teatrui. Susitikimo metu buvo smagiai ir nuoširdžiai pajuokauta, prisimenant vieną ar kitą nutikimą, apsikeista atminimo dovanomis, pasidžiaugta teatrų laimėjimais ir pasidalinta ateities planais. Po dvejų metų „Baltijos rampos“ vėliavos vėl suplevėsuos Latvijoje, o mažoji „Baltijos rampa“ jau kitą vasarą pakvies svečius į Lietuvą.

Savo baigiamojoje kalboje Estijos mėgėjų teatrų asociacijos prezidentė Kristiina Oomer labai džiaugėsi pasisekusiu renginiu, kolektyvų draugiškumu, spektaklių profesionalumu. Gražiai, taikliai ir jautriai akcentavo, kad estai teatro meno mokosi iš lietuvių ir latvių, kad šios tautos jiems – didžiulis autoritetas žengiant teatro keliu.

„Teatro idėjų banga visada atsirita iš Lietuvos ir Latvijos, o tada užlieja ir mūsų šalį. Ir festivalius teisingai organizuoti išmokome tik iš jūsų“, – džiugiai kalbėjo Kristiina Oomer.

Trys festivalio dienos prabėgo kaip mirksnis.

Šventės pabaigoje – bendra visų dalyvių nuotrauka, dėkojanti ir laiminanti estų liaudies daina ir... daugybė apkabinimų atsisveikinant. Turbūt pasikartojom jau lyg ir gerai išmoktą pamoką, kad, atverdami širdis ir ištiesdami rankas, kitus padrąsiname padaryti tą patį.

Mus jau išvažiuojančius iš miesto dar kartą nustebino, pradžiugino ir net sugraudino organizatoriai, laikantys rankose visų trijų Baltijos šalių vėliavas, kurios vėjyje atrodė lyg būtų dar kartą susikibusios už rankų.

Matuizų teatras „Giraitė“ Danijoje

(2015-07-04–10)

IRENA ČEPLIKIENĖ

Baltijos šalių teatrų festivalyje NoBa-2015 Tistede, Šiaurės Jutlandijoje, dalyvavo teatrai iš Danijos, Lietuvos, Islandijos, Latvijos, Norvegijos ir Airijos. Stebėjome 9 spektaklius, kuriuos vertinome diskusijų metu, visi spektakliai buvo vaidinami nacionalinėmis kalbomis. Danai pristatė spektaklius Henningo Nielseno „Troglodytes“, Kajaus Niseno „Trys skambučiai“, Knudo Hove‘o „Dviguba žmogžudystė Rosvange“, islandai rodė spektaklį „Sillies ir keistos būtybės“, latviai atvežė Thorntono Wilderio „Ilgą Kalėdų vakarienę“, norvegai – Franco Kafkos „Metamorfozes“, airiai – Briano Frielso „Nugalėtojus“. Lietuvai atstovavęs Matuizų teatras „Giraitė“ atvyko su Liudvikos Didžiulienės-Žmonos pjese „Paskubėjo“.

Festivalio metu veikė kūrybinės dirbtuvės, kur mokėmės profesionalaus grimo paslapčių, kovos menų, įvairių garsinių efektų ir triukų. Buvo organizuojamos išvykos. Teko pabuvoti prie Lietuvos paminklinio ansamblio Tistede: jį sudaro lietuvių pabėgėlių pastatytas medinis kryžius, taip pat Gedimino stulpų formos paminklas bei didelis Lietuvos herbas Vytis, kalvos šlaite sudėliotas iš skaldytų plytų. Stebėjome du danų spektaklius po atviru dangumi Rosvange ir Asojoje, aplankėme patį didžiausią paukščių lizdą Danijoje prie Šiaurės jūros.

Taip pat Matuizų teatras „Giraitė“ Danijoje šalia Tistedo gimnazijos atliko pilietinę pareigą – kartu su viso pasaulio lietuviais giedojo Tautinę giesmę.

Matuizų teatro „Giraitė“ artistai grįžo pilni gerų emocijų, pamatę daug nuostabių spektaklių, pasipildę žinių bagažą, susipažinę su įvairių šalių teatrais, jų tradicijomis.

ATSILIEPIMAS

Nielsas STOKHOLMAS

Buvo smagu ir linksma viso pasirodymo metu. Ačiū Jums už tokią puikią dienos pabaigą. Paprasta scenografija – mums buvo aišku, kur, kas ir kaip. Kaimiški kostiumai – labai gerai parinkti tokiems energingiems kaimiečiams, kokius tik man

yra tekę matyti. Aš stebėjau ir patikėjau, kai Jūs šokote, dainavote, ginčijotės, juokėtės, verkėte ir bučiavotės scenoje, ir kai „adresavote“ tai man.

Staiga aš supratau lietuvių kalbą. Ačiū Jums už „keturių sienų lūžį“ scenoje.

Tai labai šauni liaudies komedija, kuri yra tiesiog tokia, ir daugiau nieko, aš manau. Jūs pradėjote su smagia daina ir gyvu šokiu. Vėliau vienas po kito prisijungė kiti aktoriai su tokia pat fantastiška energija.

Aš mąsčiau ir bijojau šiek tiek: ar tai tęsis per visą spektaklį? Laimei, ne. Jūs turite puikią tempų įvairovę, pauzes, sodrius balsus ir šnabždesius.

Aš buvau su Jumis viso spektaklio metu.

„Visavi“ teatras tobulinosi Prahoje

DAIVA GEDVILIENĖ

Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centro mėgėjų teatro trupės „Visavi“ aktoriai Vytautas Motuzas, Donatas Kontrimas, fotomenininkė Orinta Gerikaitė, teatro trupės vadovė režisierė Daiva Gedvilienė ir kultūros centro scenografė dailininkė Daiva Vaičienė birželio 220–26 d. buvo išvykę į Prahos kvadrienalę.

Tai kas 4 metus organizuojama didžiausia pasaulyje scenografijos, sceninio kostiumo, sceninio apšvietimo ir įgarsinimo paroda-konkursas. Šiemet jau 13 kartą vykusiame renginyje dalyvavo atstovai iš 56 pasaulio šalių. Ekspozicija užėmė daugiau nei 10000 kvadratinių metrų. Be pagrindinės parodos, vyko daugybė teatrinių akcijų, performansų ne tik pasirodymams skirtose erdvėse, bet ir Prahos centre, aikštėse, gatvėse. Teatro trupės „Visavi“ vadovė režisierė Daiva ir teatro trupės aktorių grupė prieš ketverius metus jau lankėsi Prahos kvadrienalėje, kaip ir šiais metais Čekijoje reprezentavo Mažeikius, Mažeikių rajono savivaldybės kultūros centrą. Tuomet apgailestavome, kad tarp tokios gausos dalyvavusiųjų scenos grandų nebuvo Lietuvos teatro profesionalų, tačiau šiais metais visi galėjome didžiuotis Lietuvos ekspozicija. Joje atsispindėjo profesionalų ir Vilniaus dailės akademijos studentų darbai. Tai puiki galimybė pamatyti naujausius scenografijos darbus iš viso pasaulio, pamatyti, kokios teatro kryptys vyrauja, kas nauja pasaulinėje teatro erdvėje. Tai scenografijos meno olimpiada, į kurią atvyksta teatralai iš viso pasaulio. Šių metų nugalėtojais pripažinti estai.

Prahos kvadrienalėje-2015 dalyvavo Lietuvos mėgėjų teatrų aktoriai, vadovai režisieriai, dailininkai, scenografai, edukacinio ir kvalifikacijos kėlimo, teatrinio tobulėjimo projekto „Te.Atras XXI amžiaus pasaulinė scenografija“ iniciatoriai,

organizatoriai: Kretingos jaunimo teatrinio meno ugdymo klubas „Mes“, vaikų ir jaunimo teatro „Atžalynas“ aktoriai, vadovė režisierė Auksė Antulienė, projektų autorius, asociacijos „Idėjų upė“ steigėjas režisierius Arūnas Kazlauskas, kolegos bendramintis dailininkas Evaldas Mikalauskis (Raseiniai), Kretingos kultūros centro Egidijaus Radžiaus teatro vadovas režisierius Nerijus Gedminas, aktorius ir scenografas Andrius Gaubys, Raseinių rajono kultūros centro mėgėjų teatro režisierė Jolanta Šimaitienė, dailininkė scenografė Renata Lauraitytė, Birštono kultūros centro suaugusiųjų teatro bei vaikų ir jaunimo studijos režisierius Rimantas Jacunskas ir mažeikiškiai

Kuo dažniau sužinai, kad nieko nežinai, tuo rečiau tau tenka apsimetinėti išminčiumi.

Nuotraukos – teatro trupės „Visavi“ aktorės fotomenininkės Orintos Gerikaitės.

Kuršėniškių teatralų viešnagė Punske

NIDA LUKAITĖ,

KURŠĖNŲ MĖGĖJŲ TEATRO „MOZAIKA“ AKTORĖ

Birželio 21 dieną Kuršėnų kultūros centro mėgėjų teatras „Mozaika“ viešėjo Lenkijoje. Kuršėniškius teatralus dalyvauti Lietuvos XXVII-oje klojimo teatrų krivūlėje pakvietė Punsko lietuvių kultūros centras, vienas iš renginio organizatorių. Festivalio metu mozaikiečiai vaidino spektaklį „Dešimt litų ir gyvybė“ (pagal K. Binkį). Labai smagu, jog suaugusiems Kuršėnų teatralams ir vėl talkino teatro „Ikaras“ jaunimas. O didžiausias festivalio netikėtumas buvo tai, kad kuršėniškiai spektaklio metu ne tik vaidino, bet ir sugebėjo pavaišinti žiūrovus šiltais kotletais. Tai teatro vadovų Leontinos ir Petro Valskių idėja, kuri tapo viena iš spektaklio scenų.

Įdomu buvo žiūrėti ne tik iš Lietuvos atvažiavusių mėgėjų teatrų spektaklius, bet ir pačių Punsko lietuvių spektaklį, klausytis lietuviškos, tačiau jau su akcentu jų šnekos.

Festivalio spektaklius vertino garbinga komisija – Klaipėdos universiteto profesoriai Rimantas Balsys ir Petras Bielskis, Lietuvos klojimo teatro draugijos Dvasios vadovas, J.E. Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Laukuvos seniūnas Virgilijus Ačas, ilgametė Punsko teatro režisierė Teklė Paransevičienė, Klaipėdos universiteto teatrologijos magistrantas Darius Peckus.

Kuršėnų mėgėjų teatro „Mozaika“ aktorė Ilona Vaičiulienė apdovanota diplomu už geriausią moters vaidmenį, o vaikų ir jaunimo teatro „Ikaras“ aktorius Rokas Vainoras pelnė diplomą už jaunikaičio Rapolo vaidmenį spektaklyje.

Pasibaigus festivaliui, visi šventės dalyviai, svečiai padainavo Maironio „Lietuva brangi“. O atsipūsti po festivalio spektaklių maratono punskiečiai savo svečius pakvietė vakaronėn, kuri vyko Punsko lietuvių namuose.

Jonava tapo mėgėjų teatrų sostine

NIJOLĖ KETURKAITĖ

Joninių slėnyje rugsėjo 23 d. oficialiai pradėtas 12-asis tarptautinis mėgėjų teatrų forumas „Aidas 2015“. Be sveikinimo kalbų ir koncertinių numerių, jonaviečiai bei miesto svečiai išvydo įspūdingą Kaune įsikūrusios šokių su ugnimi studijos „Ugnies ratas“ pasirodymą.

Vakare susirinkusiuosius į Joninių slėnį šventiškai nuteikė skambių melodijų garsai – scenoje koncertavo Jonavos Janinos Miščiukaitės meno mokyklos pučiamųjų orkestras (vadovas Tomas Poškus) ir choreografinė grupė (vadovė Daiva Aleksynienė).

„Tradiciniam teatrų forumui – jau dvylika. Šis skaičius

simbolizuoja pilnatvę ir išsipildymą. Jėzus pasirinko 12 apaštalų, kai atėjo laiko pilnatvė. Metai turi 12 mėnesių. Vaikams baigiasi vaikystė, kai jie sulaukia dvylikos. Taigi ir mes, organizatoriai, ir „Aidas“ jau išaugo iš vaikiškos erdvės. Džiugu, kad forumas tapo prioritetiniu renginiu Lietuvoje. O visą šią savaitę Jonavai galėtume suteikti teatrų sostinės vardą“, – sakė režisierė Živilė Martinaitienė.

Savivaldybės teatro direktorė Regina Kestenienė pradžios iškilmėse akcentavo, kad nuo 1993-ųjų iki šiol forume buvo parodyti 66 Lietuvos ir 22 užsienio mėgėjų teatrų spektakliai. Ji kvietė žiūrovus aktyviai lankytis spektakliuose, kuriuose vaidins aktoriai iš Austrijos, Gruzijos, Latvijos, Ispanijos, taip pat iš keturių Lietuvos miestų: Biržų, Telšių, Pasvalio, Utenos.

Beje, tradiciškai Jonavoje organizuojamas tarptautinis mėgėjų teatrų forumas „Aidas“, skirtas kraštiečio dramaturgo Raimundo Samulevičiaus atminimui, šiemet yra išskirtinis – sutampa su Savivaldybės teatro kūrybinės veiklos trisdešimtmečiu.

Ta proga Jonavos kultūros centro fojė buvo atidaryta paroda „Jonavos savivaldybės teatrui – 30“. Joje eksponuojami ne tik esminiai teatralų gauti apdovanojimai, bet ir praeitį menančių nuotraukų albumai, dalis sceninių drabužių.

Anot režisieriaus Jono Andriulevičiaus, parodoje galima pamatyti „Aukso paukštę“. Tai pats aukščiausias Savivaldybės teatro įvertinimas. Be to, šis kolektyvas (vienintelis rajone) turi pirmos kategorijos sertifikatą. Žiūrovai gali susipažinti su gausybe padėkos raštų, prizų, parvežtų iš respublikinių, tarptautinių festivalių ar konkursų.

Tradicinis mėgėjų teatrų forumas „Aidas“ nuleido scenos uždangą šeštadienio vakare. Patyrę daug įspūdžių, pasidaliję patirtimi, į gimtuosius namus išsiskirstė teatrų atstovai ne tik

iš Lietuvos, bet ir iš užsienio. O nemažai spektaklių aplankiusieji, kūrybiniuose seminaruose dalyvavusieji artimiesiems ar bičiuliams dar ilgai pasakos, ką išgyveno stebėdami aktorių vaidybą, ko išmoko.

Mokėsi šešėlinio teatro paslapčių

Forume „Aidas“ buvo rodomi ne tik spektakliai, bet vyko ir edukacinė programa. Du seminarus-praktikumus „Šešėlių teatras“ surengė režisierė, Klaipėdos lėlių teatro meno vadovė, buvusi jonavietė Gintarė Radvilavičiūtė. Beje, šiemet ji tapo „Auksinio scenos kryžiaus“ laureate. Tai aukščiausias Lietuvoje teatro apdovanojimas.

Seminarai-praktikumai buvo skirti ikimokyklinio ugdymo pedagogams, lopšelio-darželio „Lakštingalėlė“ ugdytiniams, teatro mokytojams, mėgėjų teatrų darbuotojams, Jonavos Janinos Miščiukaitės meno mokyklos Teatro skyriaus ugdytiniams.

„Kalbėjome apie šešėlių teatro istoriją, apie tradicijas ir naujoves. Tai yra mistiška meno šaka. Lietuvoje dar nėra gilių tokio teatro tradicijų, daugelis jį suvokia labai siaurai, tad ban-

dau tradicijas skleisti, plėtoti ir tobulinti. Siekiu įkvėpti kūrybinių gebėjimų turinčius žmones, kad jie nevengtų naujovių ir noriai išbandytų kitokią metodiką“, – sakė G. Radvilavičiūtė.

Praktikumo metu dalyviai galėjo pasidaryti po lėlę. Tik reikėjo kūrybiškai panaudoti tam tikras priemones, pavyzdžiui, kartoną, neįprastos formos lėkštes, šviesos šaltinius, spalvotą popierių.

Anot režisierės, praktinės užduotys suteikė pedagogams kūrybinių idėjų. Susirinkusieji turėjo progą sužinoti ir įgyti daugiau drąsos, kaip išradingai galima kasdienius daiktus paversti magiškais.

Specialistai aptarė spektaklius

Meno galerijoje „Homo ludens“ veikė balso lavinimo

technikos kūrybinės dirbtuvės, vedamos Klaipėdos universiteto Teatro katedros vedėjos docentės dr. Danutės Vaigauskaitės.

„Praktinis seminaras yra reikalingas ne tik mėgėjų teatrų aktoriams, bet ir pedagogams. Jis padeda įgyti balso lavinimo technikos pagrindus. Jo dalyviai išmoksta atpalaiduoti ir kontroliuoti kūno bei veido raumenis, valdyti artikuliacinį aparatą. Be to, suteikia naujų žinių, kaip tobulinti savo balsą, ką reiškia kalbinio kvėpavimo kontrolė ir kitos subtilybės“, – vardijo D. Vaigauskaitė.

Visus forumo spektaklius stebėjo ir aptarė grupė specialistų: dramaturgė Joke Elbers (Olandija), režisierė Daina Kan-

devica (Latvija), Vytauto Didžiojo universiteto Teatrologijos katedros dėstytoja Vitalija Truskauskaitė, Lietuvos liaudies kultūros centro Teatro poskyrio vadovė Irena Maciulevičienė.

Bendravo neformalioje aplinkoje

Svečiams iš keturių užsienio valstybių buvo organizuota pažintinė ekskursija į Pažaislio vienuolyną, Kauno senamiestį. Pasak režisieriaus Jono Andriulevičiaus, buvo apsilankyta Vytauto Didžiojo universiteto Menotyros fakultete, kurio dekanas ir dėstytojai neformalioje aplinkoje papasakojo, kuo įdomi studijų programa. Beje, susitikime dalyvavo ir studentų. Teatralai taip pat pasidalijo informacija apie Lietuvos mėgėjų teatrų sąjungos veiklą.

„Ateityje Savivaldybės teatras ketina pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su šiuo universitetu. Mums labai svarbu teoriją susieti su praktika“, – akcentavo J. Andriulevičius.

Forumo organizatoriai siekė, kad kelias dienas vykusioje programoje dalyvautų kuo daugiau jonaviečių ir miesto svečių, atstovaujančių skirtingoms kartoms. Tikėtina, jog tikslus

įgyvendinti pavyko. Pavyzdžiui, Savivaldybės teatro kūrybinės veiklos 30-mečiui surengtą parodą aplankė Jonavos Janinos Miščiukaitės meno mokyklos Teatro skyriaus ugdytiniai. Spektakliuose ar praktiniuose užsiėmimuose, kurie vyko ne tik mieste, bet ir Kulvos kultūros centre, Čičinų kultūros centre, taip pat netrūko žiūrovų.

Patyrė gerų įspūdžių

Užsienio mėgėjų teatrų grupių nariai buvo apgyvendinti Skrebinų kaimo turizmo sodyboje ir organizuotai vežami į spektaklius, užsiėmimus ar kavinę „Svetainė“. Svečiai džiaugėsi nuolatiniu organizatorių rūpesčiu, draugiškumu, sudarytomis sąlygomis kuo geriau pasiruošti spektakliui. Kasdien jie galėjo bendrauti su kolegomis prie arbatos ar kavos puodelio forumo klube, kuris buvo laikinai įkurtas Jonavos kultūros centro antrame aukšte.

Tikėtina, kad į Jonavą susirinkę mėgėjai aktoriai išgyveno tik teigiamų emocijų. „Važiuodami iš Vilniaus oro uosto į Jonavą, gėrėjomės natūralia gamta. Pastebėjome, kad jūsų šalyje yra daug miškų. Mums patiko Kauno senamiesčio architektū-

ra, tad daug ką fotografavome. Pirkome ir suvenyrų. Lietuvoje lankėmės pirmą kartą ir patyrėme tik labai gerų įspūdžių“, – džiugiai pasakojo Turgay Velizade, Geidaro Alijevo Tbilisio (Gruzija) valstybinio Azerbaidžano akademinio dramos teatro režisierius.

Gausybė padėkų

Tradicinis forumas šiemet sutapo su Savivaldybės teatro 30-mečiu. Jubiliejinio vakaro metu jonaviečiams buvo skirta daug gėlių, linkėjimų, padėkų. Kultūros ministro padėkos raštai įteikti Savivaldybės teatro direktorei Reginai Kestenienei, režisieriui J. Andriulevičiui. Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus Sauliaus Liausos nuoširdūs sveikinimai buvo perduoti režisierei Živilei Martinaitienei, direktorei ir visam teatro kolektyvui. Už kūrybinę veiklą net 25 aktoriams įteiktos rajono Savivaldybės administracijos padėkos. O aktorės mėgėjos Danguolė Lukošiūnienė ir Bronė Zubrickaitė ilgiausiai iš kitų – net 30 metų – savo laisvalaikį skyrė teatrui. Abi moterys apdovanotos Seimo nario ir susisiekimo ministro Rimanto Sinkevičiaus padėkomis.

„Pats režisierius mane pakvietė lankyti teatrą. Pamenu, savo dukrą vesdavau į vaikų dramos teatro repeticijas ir vis laukdavau, kol jos baigsis. Kai režisierius koridoriuje užkalbino, iš pradžių dar nedrįsau priimti jo kvietimą ir tapti mėgėjų teatro nare. Bet kitą dieną nusprendžiau pamėginti“, – prisimino D. Lukošiūnienė.

Ir vaikystėje, ir mokydamasi pradinėse klasėse B. Zubrickaitė labai mėgo deklamuoti, būti scenoje. Toks pomėgis neišblėso ir sulaukus brandos. Abi moterys įsitikinusios, kad teatras joms suteikė neįkainojamos patirties. Spektakliai, repeticijos, išvykos, gastrolės – nepamirštami gyvenimo momentai, apie kuriuos galima pasakoti kelias dienas.

„Įgijome daugiau drąsos, kalbos kultūros įgūdžių. Labiau pasitikime savimi, galime laisvai jaustis bet kurioje scenoje ar nepažįstamų žmonių būryje. Per tris dešimtmečius išmokome dar labiau domėtis profesionalų sukurtais spektakliais. Pagal galimybes vykstame į premjeras didmiesčiuose. Teatras – neatsiejama mūsų kasdienybės dalis“, – akcentavo B. Zubrickaitė.

Teatro ieškotojų kelionė tęsiasi jau 30 metų

LAIMA SLOVIKIENĖ

Kadaise Maskvos teatro įkūrėjas Konstantinas Stanislavskis sakė, kad jeigu žemėje yra stebuklų, tai jie vyksta teatre. Jonavoje visą praėjusią savaitę (rugsėjo 21–26 d.) netrūko stebuklų: Jonavos savivaldybės teatras suorganizavo tradicinį tarptautinį mėgėjų teatro forumą „Aidas 2015“, skirtą kraštiečio dramaturgo Raimundo Samulevičiaus atminimui. Į forumą atvyko keturi užsienio teatrai iš Austrijos, Gruzijos, Latvijos ir Ispanijos, taip pat keturi Lietuvos teatrai iš Biržų, Telšių, Pasvalio ir Utenos.

Šiemet XII tarptautinis mėgėjų teatrų forumas „Aidas 2015“ sutapo su Jonavos savivaldybės teatro kūrybinės veiklos 30-mečiu, tad, suprantama, kad mūsų teatrui skirtas ypatingas dėmesys: forumo dalyviai ir svečiai buvo pakviesti aplankyti šiai sukakčiai skirtą parodą, žiūrovams mūsų teatralai parodė keturis spektaklius (iš jų trys – premjeros), iš karto po įspūdingo, ugnimi alsuojančio forumo atidarymo Savivaldybės teatro saviraiškos grupė pakvietė į spektaklį „Išvarytieji“ (rež. Jonas Andriulevičius), po jo jaukiai prisiminėme 30 m. Jonavos teatro ieškotojų kelionę. Ta proga dienos šviesą išvydo knyga „Teatro ieškojimas“. Nes, pasak šio teatro įkūrėjo ir meno vadovo J. Andriulevičiaus, su laiku viskas pasislepia po užmaršties dulkėmis, o kartu išgyvento laiko teatre vertę atspindi ne tik „gaminiai“ (spektakliai), bet ir santykiai tarp žmonių spektaklio kūrybos, bendravimo metu, pateikti šioje knygoje – apie tris dešimtmečius trunkantį TEATRO IEŠKOJIMĄ.

Jonavos rajono savivaldybės teatro pradžia – 1985-ieji, saulėtas rugsėjis, kai į mūsų rajoną dirbti atvyko talentingas režisierius J. Andriulevičius. Per 30 m. teatre pastatyta 50 spektaklių, pelnytas ne vienas garbingas prizas, diplomas, aplankytos kone visos Lietuvos scenos, Jonavos teatralams plojo Amerikos, Indijos, Airijos ir kitų užsienio šalių žiūrovai. Šiuo metu teatre dirba trys aktorių grupės: pagrindinė, jaunimo ir saviraiškos, dirba du talentingi režisieriai – Jonas Andriulevičius ir Živilė Martinaitienė. Beje, abu mokslus baigė pas tą patį dėstytoją – doc. Gediminą Šimkų. Teatro organizaciniai rūpesčiai gula ant direktorės Astos Kestenienės pečių.

Pasak teatro direktorės, teatras – tai tarsi viena draugiška

šeima. Tačiau, direktorei antrina režisierius J. Andriulevičius, kiekvienoje šeimoje visko pasitaiko – ir džiaugsmo, ir ašarų. „Tačiau, jeigu per 30 m. dar neišsivaikščiojome, vadinasi, dar ne taip ir blogai mūsų teatro šeimoje klojasi reikalai“, – juokavo J. Andriulevičius.

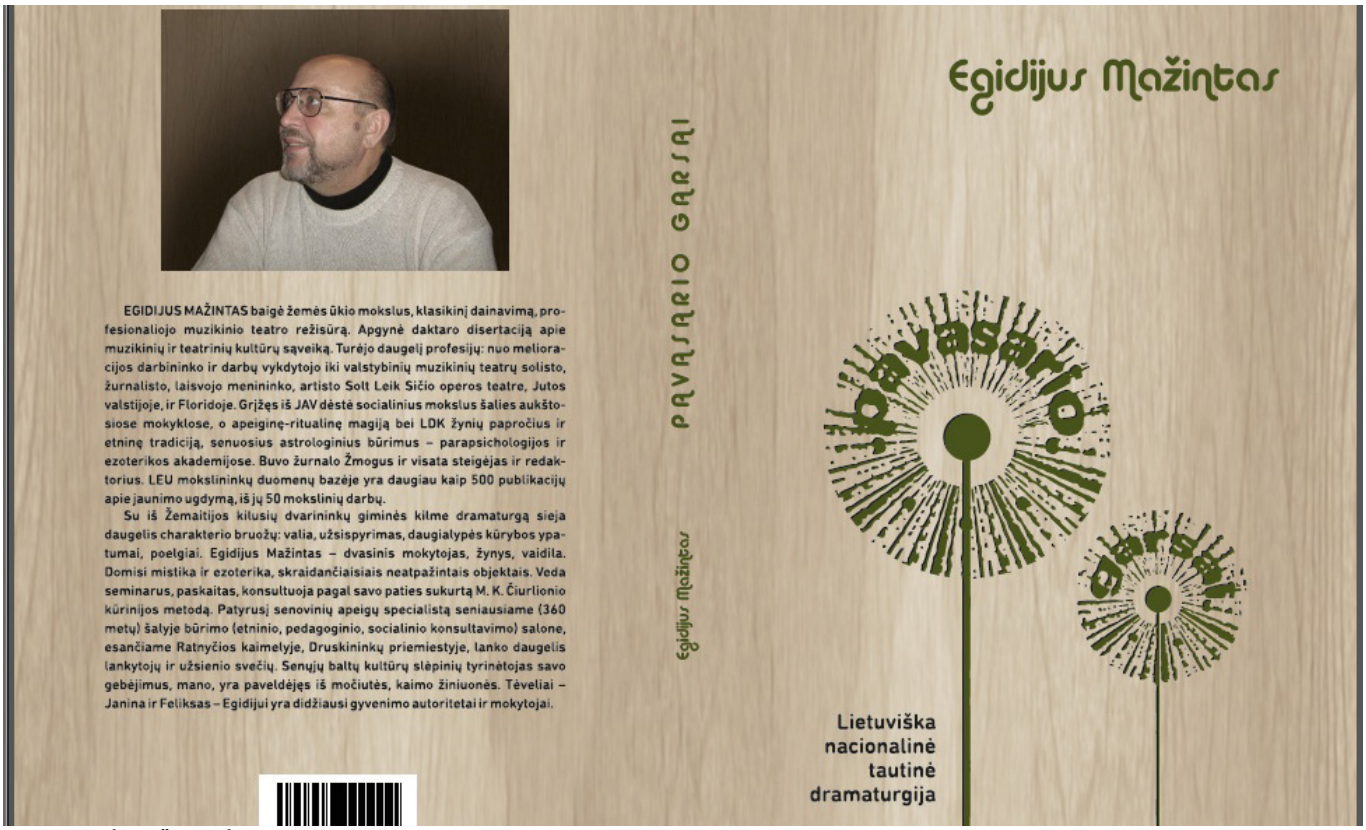
Tą vakarą Seimo narys Rimantas Sinkevičius padėkojo dviem aktorėms – Danguolei Lukošiūnienei ir Bronei Zubrickaitei, kurios teatre yra nuo pirmųjų dienų, nemažai teatro aktorių buvo apdovanoti mero padėkomis, padėkoti, pasakyti gerą žodį teatralams tą vakarą norinčiųjų buvo ne vienas. Klaipėdos universiteto Teatro katedros docentas G. Šimkus didžiavosi savo talentingais buvusiais studentais – J. Andriule-

vičiumi ir Ž. Martinaitiene. „Net negalėčiau Jonavos savivaldybės teatro pavadinti mėgėju teatru: suburta ilgalaikė, beveik nuolatinė talentingų aktorių trupė, organizuojamas Lietuvą garsinantis tarptautinis teatrų festivalis „Aidas“, ne vienos sėkmingos gastrolės užsienio šalyse. Itin sveikintina iniciatyva pagerbti ir puoselėti kraštiečių Petro Vaičiūno, R. Samulevičiaus ir kitų kūrybą – tokią prasmingą misiją yra pasirinkę tik keli teatrai Lietuvoje“, – kalbėjo doc. G. Šimkus. Sveikindamas profesionaliai dirbantį teatro kolektyvą su jubiliejumi, jis sakė, kad prasminga būtų pavadinti teatrą kraštiečio dramaturgo R. Samulevičiaus vardu.

Didelė dovana, kad Jonavoje turime savo teatrą.

Dramaturgas išleido naują tautinių nacionalinių dramų rinktinę

ONUTĖ AUŠRAITĖ

Lietuvos edukologijos universiteto doc. dr. Egidijus Mažintas išleido dramų rinkinį „Pavasario garsai“, skirtą tautiniam, patriotiniam jaunimo ugdymui.

Tarp scenos meno kūrinių edukacinio ugdymo tema nedaug rasime tokių kaip ši. Čia prioritetas skiriamas tautinėse dramose puoselėjamoms lietuviškoms nacionalinėms vertybėms, pagrįstoms šalies kultūrinio ir švietimo paveldo išmintimi. Šiuo tautinių dramų rinkiniu dramaturgas norėtų skatinti mokinių, studentų, režisierių, renginių organizatorių, laisvalaikio pedagogų, edukacinio šalies muzikinio-teatrinio rengimo sistemos depolitizaciją, desovietizaciją, išsivadavimą iš paveldėtos imperatoriškos-baudžiavinės, vėliau socialistinio realizmo persmelktos rusiškos tradicijos. Pasak kritikų, dramaturgas dramų rinkinyje pateikia skirtingas interaktyviojo teatrinio mokymosi, studijavimo, kūrybinio, aktorinio ugdymo ir režisūrinio realizavimo strategijas, kurias galima taikyti dirbant su mokiniais, studentais, mėgėjų ar profesionaliųjų teatrų aktoriais.

Penkiose dramose atsiskleidžia ne tik žinomos ir populiarios asmenybės, bet ir skirtingų laikotarpių dvarų kultūra, pradedant Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didžiojo kunigaikščio Gedimino žmonos dvaro gyvenimu („Vilkė kunigaikštienė“), toliau – prof. J. Mačiulio tėvų dvarelio Bernotuose prie Raseinių (pjesė „Pavasario garsai“) istorija, taip pat akademiko V. Ruokio nupirkto Dotnuvos dvarelio, vėliau tapusio Žemės ūkio akademija (drama „Ruokis“), mokytojos ir visuomenės veikėjos, bajorų dukros G. Petkevičaitės-Bitės iš Puziniškių dvaro („Tamsta Mokytoja“) ir nūdienos posttotalitarinės Lietuvos „Dvarkiemio“ (pjesė „Prieglauda“) istorijos.

Štai ką papasakojo pats dramaturgas E. Mažintas: *„Apie Lietuvos dvarų istoriją, kultūrines dvarų tradicijas daugelį dešimtmečių beveik nekalbėdavome. Buvo bandoma visa, kas su tuo susiję, ištrinti iš žmonių atminties. Visais laikotarpiais, pradedant rusifikacija, polonizacija, tarpukariu, pokario metais didelę išliekamąją vertę turintys dvarų archyvai, knygų rinkiniai buvo tiesiog deginami. Daugelis dvarų, buvę socialiniai kultūros ir mokslo bei gamybinės augalininkystės, agronomijos ir gyvulininkystės, parkotyrinės veiklos židiniai, negailestingai draskyti ir grobstyti. Lietuvos valdovo dvaras buvo šalies kultūrinio ir politinio gyvenimo centras. Dvaro tradicijas turėjo visos Europos šalys. Dvarininkai Lietuvos etninėse žemėse gyveno, dirbo, kūrė dažnai neramiais prieštaravimų draskomais laikais, ir jų gyvenimo istorijos atitiko tuos laikus. Jie niekuo nesiskyrė nuo kitų Europos didikų gyvenimo būdo, šeimų istorijų: dvare ir jo prieigose gyvenusių žmonių dvasią labiausiai audrino nuožmi kova tarp prietarų ir švietimo, magijos ir mokslo, baimės ir garbės, žiaurumo ir žmoniškumo, grožio ir kaltės, smaginimosi ir ligų, o labiausiai – artėjanti ir visur tykanti mirtis. Pavyzdžiui, kasdien dvaruose būdavo vagiama, plėšiama, prievartaujama, žudoma, neteisėtai pasisavinamas arba atvirai išgrobstomas čia gyvenusių dvarininkų ir aplinkinių pavaldinių turtas. Ištisos dvarininkų šeimos per kelias kartas būdavo visiškai sunaikinamos: net teismai buvo patekę į valstybines polonizatorių, rusifikatorių, konkurentų, politinių priešininkų ar kerštingų pavyduolių rankas. Dvarininkai, kaip ir šalia jų gyvenantys valstiečiai, miestiečiai, buvo barbariškai žudomi vardan „kilnių idealų“, „vardan tėvynės ir Dievo“, deginami, virinami, prigirdomi, sodinami į kalėjimus arba iškeliami į šiaurines teritorijas, viešai marinami badu ir troškuliu, plėšomi įkaitintomis replėmis, gyvi užmūrijami arba užkasami į žemę, ketvirčiuojami, kariami, šaudomi, smaugiami, jiems išduriamos akys, nupjaunami liežuviai, kiti organai už rengtus išsivaduojamuosius judėjimus, už pasipriešinimus diktatūroms, politikieriams, vyriausybėms, keliavusioms po kraštą kaip ciklonai su krikščioniško-*

mis, pravoslaviškomis, polonizavimo, dar vėliau sovietizacijos diegiamomis „vertybėmis“ ir tam padedančiomis kitaip suvokiamo „teisėtumo“ įteisinimo inkvizicijomis. Lietuvos dvarai, ypač rezidenciniai, tapę kultūrinio gyvenimo centrais, atliko visuomenės telkimo vaidmenį, buvo svarbus tautos kultūros vienijimo, literatūrinės kalbos formavimosi veiksnys, juose formavosi viešojo elgesio, papročių ir kitos tradicijos. Dvaras turėjo ir politinės reikšmės. Apie dvarininkų gyvenimus visais laikais sklido neįtikėtinos istorijos, legendos, jog net dabar nuolat kyla klausimas, kodėl pasakojama taip, nors viskas buvo visai kitaip. Kodėl pasakojamos tokios istorijos, kurios toli gražu neatitinka tikrovės? Nikolas Makiavelis, diplomatas, rašytojas, kariškis, savo knygoje „Kunigaikštis“ dar XVI a. taip aprašė savo kartos dvarininkus, dažnai stovėjusius prie valstybės vairo: „svarbiausia politiko dorybė yra mokėti paimti valdžią į savo rankas ir ją vėliau išlaikyti. Valdovo sukurta politinė santvarka ir politinė bendruomenės kultūra, – aiškino Makiavelis, – taip pat ir individui esanti tokia svarbi, kad kunigaikštis, kai valstybei iškyla pavojus, neturi būti varžomas etikos principų.“ Šia teorija (ji dažnai klaidingai laikoma tirono veiklos gairėmis) Makiavelis grindžia savo protingo valstybės valdymo mokslą. Gudrius žudikus sąmokslininkus visuomenė nors ir smerkė, bet kartu nuolatos jais žavėjosi gaudydami „valstybės dvaro intrigas“, kurios tada atrodė ne mažiau įdomios nei šiandien. Šiandieną Lietuvoje mes gyvename laikotarpiu, kai pasaulinis miestas naikina kaimą, kartu ir etninės kultūros pagrindus. Kaimo griovimas kartu yra papročių ir tradicijų bei prigimtinio lietuvių tikėjimo naikinimas. Pasauliniame mieste nebelieka nieko amžino ir absoliutaus. Jei kiekvieno lietuvio valstiečio pirkia, pasak Beresnevičiaus, turėjo savo gerąsias dvasias (pats kaimas – tai tiesioginė atvirybė Absoliutui), o kultūros miestas – jį globojusį šventąjį, tai pasaulinis miestas garbina tik save patį, taip atiduodamas duoklę jį sukūrusiam grynam ir emancipuotam intelektui bei mokslui. Matome, kaip mūsų akyse mokyti vyrai su mokslo diplomais naikina žemės ūkį – medį, prie kurio tiek šimtmečių Lietuva dirbo ir klestėjo. Mokslas tampa globaline naikinančia religija. Mūsų tauta ES ir Rusijos konflikto kontekste virsta amorfiška mase, organiškos formos tautiniai simboliai – negyvais stereotipais. Lietuvos miesto jau niekas nesieja su gimtuoju kaimu ir kraštu. Pasauliniame mieste smunka tauta, izoliuota ir atkirsta nuo papročių bei tradicijų, bet užtat tarpsta kosmopolitizmas. Pasaulinis miestas kuria žmogų ir masę, besivadovaujančius principu: pelnas, uždarbis ir asmeninė gerovė. Kaimo moralė ir dorovė tampa pašaipos objektu. Barbarai ir civilizuoti žmonės, intelektualai,biurokratai be mažų išimčių netgi technokratija nežino, kas yra tėvynė. Tai žino ir supranta tik kultūringas žmogus. Nors kultūra Lietuvos konstitucijoje laikoma valstybės pagrindu, tačiau realiai ji yra 14 vietoje. Tikruosius Lietuvos kultūrininkus, valstybininkus išaugino kaimas, ne miestas. Pasauliniame mieste, kokie yra Vilnius, Alytus, Kaunas, Klaipėda, Lazdijai, Panevėžys, Šiauliai, Raseiniai, Telšiai, Druskininkai ir kt., gyvena minios žmogus, kuris trokšta tik duonos, alaus ir pramoginių reginių, ir inteligentiškas žmogus. Inteligentiškas žmogus (jį filosofai Spengleris ir Donskis dar vadina „intelektualiu didelio miesto gyventoju“) – tai ireliginga, tuščia, bedvasė, faktų besivaikanti ir nuo mokslo bei biurokratinių privilegijų apkvaitusi būtybė, besibjaurinti viskuo, kas nesusiję su miestu, niekinanti kaimą ir valstietiją. Pastebime labai svarbų dalyką – agresyvios vadybos, mokslo bei technikos inovacijų šviesoje mūsų gimtinėje miestas pradėjo engti provinciją prieš du dešimtmečius. Netgi sovietams nepavyko parklupdyti kaimo kaip tai padarė savi prichvatizacijos dainiai. Šiandieną galime įsitikinti, kad kaimiškoji kultūra yra beveik sunaikinta. O miesto kultūros mes neturėjome ir jos nėra. Vienas anglų kritikas pavadino mūsų tautietį Nobelio premijos laureatą poetą Č.Milošą, gyvenusį lietuviškame kaime, mūsų šimtmečio „siaubingų įvykių liudininku“, poetas jam atsakė: „Mes, Rytų europiečiai, žiūrime į istoriją kaip į prakeikimą“. Tačiau gerbiami mokslininkai, pedagogai, mes daugiau kaip du dešimtmečius esame nepriklausomi nuo kitų valstybių ciklonų. Mes patys savo rankomis iškastravome savo kultūrinį paveldą, sukergdami jį su sovietiniu mentalitetu bei sekamomis ar aklai kopijuojamomis kultūromis. Vis dėlto anų laikų bajorai ir dvarininkai palankiau žiūrėjo į lietuvių kultūrą, papročius, tradicijas, nei šių dienų mūsų elitu vadinamos politinės partijos ir tautos valstybininkais besididžiuojanti nomenklatūros kasta – naujoji „dvarininkija“, išaugusi iš funkcionierių, kaip sakydavo V. Ruokis: „Neduok diev iš ubago ponas“. Dauguma sukilimo dalyvių ir vadų, kovojusių su carinės Rusijos valdžia dėl Lietuvos krašto laisvės, buvo dvarininkai. Visi net lenkiškai, gudiškai kalbantys dvarininkai buvo ištikimi LDK tradicijoms. Aktyviai dalyvavo lietuvių tautinio ir kultūrinio sąjūdžio veikloje. Dauguma dvarininkų suvokė dvarų kultūros ir pastatų reikšmę kultūrai, tai rodo įvairių kartų rašytojų susidomėjimas dvaro problemomis. Labai svarbu pabrėžti tuos esminius pokyčius, kurie įvyko dvarininkams kaip mecenatams įsiliejus į meno kūrybos procesą. Turiu omenyje muzikalaus jaunuolio druskininkiečio M. K. Čiurlionio pakvietimą dirbti ir mokytis grafo kunigaikščio Oginskio rūmuose Rietave. Lietuvos dvarininkų įsitraukimas į meninių struktūrų santykius išvadavo laisvuosius menininkus nuo kankinamų pragyvenimo šaltinių paieškų ir padėjo laisviau dalyvauti asmeniniuose išradingumo ir kūrybiškumo bandymuose. Tarp senjoro ir menininko jau daugelį šimtmečių Lietuvoje tvirtėjo dialogas ir buvo abipusis supratimas, kuris leido šimtus šalies dvarų išpuošti originaliomis freskomis, sieninėmis tapybomis, skulptūromis, skoningais renginiais ir pagaliau operomis bei baletais.“

Ne paslaptis, kad šalies neformalus ugdymas, anot dramaturgo, yra 95% kosmopolitiškas ir masinės kultūros produktas. Todėl dramose ne tik profesionalūs teatrai, bet ir mėgėjų meno kolektyvai, taip pat švietimo sistemoje dirbantys teatro pedagogai ras tikrai puikių dramų, kuriose gvildenamos įvairaus Lietuvos kultūros ir švietimo paveldo laikotarpiai. „Pavasario garsuose“ profesorius Jonas Mačiulis (Maironis) susirūpinęs socializmo paplitimu Sovietų Rusijoje ir Vakarų Europoje (Prancūzijoje ir Vokietijoje), mato didelę grėsmę tarpukario Lietuvai.

Štai kaip veiksmas rutuliojasi 1931 m. Kauno geležinkelio stotyje, kur iš Paryžiaus parvykusį poetą pasitinka giminės ir artimieji.

„Maironis: Pažiūrėjau paskutinį kartą į Europą ir nusivyliau.

Poeto seserėčia Lipčiūtė: Kodėl?

Maironis: Paryžius toks pat revoliucingas, kaip ir raudonasis rojus Sovietijoje: visų šalių proletarai vienykitės. Visa Europa kliedi socializmu, revoliucijomis ir perversmais.

Lipčiūtė: Kaip įdomu...

Maironis: Nieko įdomaus. Nušluos socialistai – tiek vokiškieji naciai, tiek sovietai – pusę Europos, o tautas supriešins vieną su kita. Kur jie praeina, lieka tik griuvėsiai...

Lipčiūtė: Socializmas – tai lygybė, brolybė. Dėde, kodėl jūs taip? Jaunimas Lietuvoje, jūs gi žinote, universitete ir gim-

nazijose labai nori permainų.

Maironis: Mes labai daug ką pasiekėme Lietuvoje. Pažiūrėkite, praūžė nuo Amerikos Didžioji depresija, milijonus žmonių vargas ir badas išstūmė į gatves, o Lietuvoje. Perprodukcija.

Moterų lygos pirmininkė Aldona: Žinoma. Pirkau baldų parduotuvėje taburetę, tai už pirkinį tiesiog įsiūlė veltui tokį kalakutą, kad vos pasvėrėm. O sovietijoje badas... žmonės neturi ką valgyti. Kad ir Gudijoje, Ukrainoje...

Maironis: Kiekviena visuomenės reforma – tai savotiškas griovimas, kas buvo šimtmečiais statyta, galvota, protėvių palikta. Žudymų mūsų šalis mačiusi tiek ir tiek. Socializmas, tik popieriuje, – tai sukarinta valstybinė ideologija, kur nėra ir negali būti laisvės nei brolybės, lygybės, nei demokratijos.

Pjesėje Maironis susitinka su gimtųjų Raseinių mokyklos mokiniais, mokytojais, susirūpinęs skatina domėtis savo krašto istorija, didžia praeitimi, kviečia studijuoti Didžiosios Kunigaikštystės praeitį ir mokytis iš jos. Taip pat padeda socializmo idėjų apkvailintiems žmonėms susivokti tarpukario realijose.

Moterų lygos pirmininkė Aldona: Ar prezidentas diktatorius A. Smetona neperlenkė lazdos, persekiodamas inteligentiją, kuri spiečiasi apie profesorių A. Voldemarą?

Maironis: Koks iš A. Smetonos diktatorius, jei jis pėsčias per Laisvės alėją pėdina į VDU Filologijos fakultetą be apsauginių? Manyčiau, kad esame prezidentinė valstybė kaip Amerika, o ten taip pat netoleruoja raudonojo stabo – socializmo. Manyčiau, A. Smetona stabilizavo padėtį šalyje, kai vietiniai lenkai, žydai, kitataučiai jau buvo įsiūbavę raudonąją karštligę, kad nenorėjo net lietuviškai mokytis kalbėti, laukė, kada atves rusų kalbą, kuri suvienys atskalūnus.

„Lietuvos aido“ korespondentė Milda: Esu iš dienraščio „Lietuvos aido“, sakykite, ar tiesa, kad Paryžiuje – gieda internacionalą, o netgi Vakarų Europos žymiausi rašytojai nemato Sovietų Rusijos pavojaus, o garbina diktatorių J.V.Staliną?

Maironis: Tokių apaštalų turime ir pas mus – Seime ir Vyriausybėje. Varlės keliauninkės, pakeliavusios viską kelia aukštyn svetur ir žemina tai, kas yra mūsuose. Kiek žinoma iš slaptų šaltinių, kad kai kurie mūsų menininkai gauna iš Kremliaus didesnius honorarus, negu Respublikos prezidentas ar Seimo pirmininkas. Ar tai normalu, kai atvirai kurstomi šalyje tam tikri sluoksniai? Kodėl apie tai nerašote, mieli spaudos atstovai, gal ir jus nupirko stalinizmo saulės apkvailinti šaukliai?“

Muzikinį kraštotyrinį vaidinimą „Ruokis“ autorius sukūrė dėstytojaudamas Aleksandro Stulginskio universiteto Filosofijos ir kultūrologijos katedroje. Vaidinime dalyvavo ne tik studentai, bet ir žymūs žemės ūkio akademijos profesoriai, dėstytojai, darbuotojai. Pagrindinę akademiko ir Dirvožemio katedros vedėjo prof. Viktoro Ruokio vaidmenį sukūrė Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys akademikas A. Motuzas. O nuo Liškiavos kilęs dzūkas mokslininkas doc. dr. A. Amšiejus vaidino LR prezidentą A. Stulginskį. Žemės ūkio reformos iniciatoriaus prelato Mykolo Krupavičiaus personažą kūrė miškininkystės fakulteto doc. dr. A. Gavenauskas, o Dieveniškių parapijos sulenkėjusio kunigo – ASU Agronomijos fakulteto dekanas doc. dr. V. Pranckietis.

Štai kaip dramoje pavaizduota 1923 m. gruodžio 23 d. diskusija žemės ūkio ministerio prelato Mykolo Krupavičiaus kabinete.

„Miškininkas A. Rukuiža: Per karą Lietuvos valstybė rūpinosi suniokoto žemės ūkio atkūrimu ir jo vystymu. Labai didelę reikšmę žemės ūkio plėtotei turėjo pono ministerio Mykolo Krupavičiaus žemės reforma. Per trumpą laiką parengėme matininkus žemės reformai vykdyti. Jie sukūrė vienkiemių sistemą.

V. Ruokis: Išparceliavote pusantro tūkstančio dvarų ir sudarėte apie 200 tūkstančių ubagiškų ūkelių... Ačiū. Už sunaikintus dvarus, mūsų tautinės agronomijos mokslo centrus tai barsiu. Dabar galiu sakyti, kad žemės ūkio reforma su unikalių lietuviškų dvarų sunaikinimu nepasitvirtino, nes dvaras turėjo tapti kultūros ir žemės ūkio vystymo švyturiu.

A. Rukuiža: Kategoriškai nesutinku su Viktoru. Dvaro žemės ir miškai buvo išdalyti naujakuriams, nepriklausomybės kovų gynėjams. Dvarai – tai kapitalizmo produktas, kurį būtina sunaikinti, kad iš naujo atgimtume.

V. Ruokis: Jie po plytą ir lentą išpešiojo visus dvarus, liko tik plynės. Na, žinoma, ir didybė žmonių prisiminimuose…

Žemės ūkio ministeris M. Krupavičius: Ruokis kaip visada: kakariekū, kakariekū, pono dvarą pūsiu, o kai nupūtėme – kakariekū, kakariekū, neturiu griekų.

V. Ruokis: Trečdalis dvarininkų nuo kunigiškos žemės reformos pirma laiko širdies smūgį gavo, o kiti į Vakarus patraukė. Matyt, kažkas ne taip. Ne bežemiams naujus dvarus kurti. Reikia ir galvoje ne košelienos turėti, o rankoje ne vien tik lopetą ir vėzdą…

M. Krupavičius: Nenukrypkime…

V. Ruokis: Liko dvarai kaip vištos nupešti, tvoron sukišti.

M. Krupavičius: Dievas padeda, kas gerai pradeda.

V. Ruokis: Iš tų žarnų nebus gerų vėdarų.

M.Krupavičius: Kožnas savo nosį kasykime... Statutą pažadu, laiku parengsime. Seime opoziciją palenksime į savo pusę ir patvirtinsime Žemės ūkio akademijos statutą. Faktas kaip Dievas.“

Teatrologų nuomone, dramos gali prisidėti prie šalies atgimstančios muzikinės-teatrinės reformos įgyvendinimo ne kosmopolitinėmis, o tautinėmis, nacionalinėmis, etninėmis vertybėmis ir tradicijomis. Teatrologijos mokslų daktaras mano, kad pats laikas puoselėti privačių teatrų, liaudies meno vaidintojų kolektyvų atsiradimą bei jų pagrindu telkti šalies mažų miestelių ir kaimo bendruomenių kūrimąsi. Telkti kūrybines pastangas nacionalinio lietuviško muzikinio-teatrinio meno sąjūdžio atgimimo darbams. O LDK ir tarpukario Lietuvos ekonominių-kultūrinių pasiekimų studijavimas per įgyvendinamą ir žiūrovams pateiktą tautinę nacionalinę dramą turėtų prisidėti prie pilietiškos visuomenės gerovės ir tautos stabilumo kūrimo kosmopolitinių agresyvių vėjų laikotarpiu.

mėgėjų teatras

Redaktorius Gediminas Šimkus, tel. +370 686 18969
Literatūrinė redaktorė Genovaitė Markevičiūtė
Maketuotojas Andrius Pelakauskas

Lietuvos mėgėjų teatro sąjungos laikraštis
Adresas Klaipėdos universitetas
LMTS būstinė, K. Donelaičio g. 4, Klaipėda LT-92144
Leidėjas Lietuvos mėgėjų teatro sąjunga
http://kmsc.lt/lmts
Laikraštyje pareikštos mintys nebūtinai privalo sutapti su leidėjų nuomone.